

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Николай Атанасов Марин, преподавател в

**Правно-историческия факултет на Югозападен университет „Неофит
Рилски“, гр. Благоевград**

Съгласно Заповед № Р-33-3695 от 10.07.2019 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за външен член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научна специалност „Международно право и международни отношения“, обявен от ПУ „Паисий Хилендарски“ в Държавен вестник, брой 31 от 12.04.2019 г.

С решение от 29.11.2021 г., взето въз основа на Решение на Върховния административен съд № 11149 от 04.11.2021 г. по адм. № 6080/2021 г., Комисията по допустимост при ПУ „Паисий Хилендарски“ допуска до участие в конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ по научната специалност „Международно право и международни отношения“, двама кандидати с представени хабилитационни трудове, подредени по азбучен ред, както следва:

- 1. д-р Гергана Костадинова Гозанска с представен хабилитационен труд на тема: „България и юриспруденцията на Постоянния съд за международно правосъдие и Международния съд на ООН“ Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2019, 197 страници. Към настоящия момент заема академичната длъжност**

„главен асистент“ по „Международно право и международни отношения“ в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

2. д-р Стоян Панталеев Мемцов с представен *хабилитационен труд на тема: „Въоръжената хуманитарна интервенция“* Пловдив, издателство „Макрос“, 2019, 236 страници.

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидатите

Гергана Костадинова Гозанска е член на академичния състав на Юридическия факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ от м. март 2014 г. след спечелен конкурс за асистент. През м. ноември 2014 г. Гергана Гозанска придобива образователната и научна степен „доктор“ по „Международно право и международни отношения“ с успешно защитен дисертационен труд на тема: „Международноправен статус на детето. Специфични проблеми, свързани с правния статус на детето“ към катедра „Международно право и международни отношения“ на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ - Благоевград. От м. ноември 2016 г. д-р Гозанска заема академичната длъжност „главен асистент“ по „Международно право и международни отношения“ в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Д-р Гозанска провежда семинарни и лекционни занятия по задължителните учебни дисциплини „Международно публично право“ и „Семейно и наследствено право“ по въпросите на защитата на правата на детето, както и лекции по избираемата учебна дисциплина „Право на интелектуална собственост“.

Главен асистент д-р Гергана Гозанска изпълнява всички законови условия за участие в конкурсната процедура, а именно: повече от две години е заемала академичната длъжност „главен асистент“ (чл. 24, ал. 1, т. 2, б. „а“ от ЗРАСРБ) и отговоря на минималните национални изисквания съгласно разпоредбата на чл. 2б, ал. 2 и 3 от Закона за развитието на

академичния състав в Република България. Същата е представила в установения срок пълен комплект от документи за участие в конкурса съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски”.

В конкурса участва и кандидатът – д-р Стоян Панталеев Мемцов. Д-р Стоян Панталеев Мемцов е завършил специалност „Право“ в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“. От 2013 г. до момента е адвокат в АК-Пловдив, а от 2016 г. до 2018 г. е асистент в Юридическия факултет на Пловдивския университет, катедра „Международно и сравнително право“. Стоян Мемцов придобива научната и образователна степен „доктор“ в професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Международно право и международни отношения“ с тема на дисертационния труд „Актуални проблеми на международноправния статус на Косово“. Кандидатът е осъществявал научноизследователска и преподавателска дейност по дисциплината „Международно частно право“ и „Международно договорно право“.

Във връзка с удовлетворяването на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ, д-р Стоян Мемцов отговаря на минималните изисквания по показателите, определени в приложението към чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ за област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“. Същият е представил в установения срок пълен комплект от документи за участие в конкурса съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски”

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представените за участие в конкурса трудове.

За участие в конкурса кандидатът Гергана Гозанска депозира отпечатан самостоятелен монографичен труд на тема: „България и юриспруденцията на Постоянния съд за международно правосъдие и Международния съд на ООН”. Монографичното изследване е с обем от 197 страници и е публикувано от Университетското издателство на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” през 2019 г.

Следва да се подчертае, че гл. д-р Гергана Гозанска е посветила научното си изследване на един много слабо разработен в българската доктрина международноправен проблем, възникнал както при действието на Постоянния съд за международно правосъдие, така и в юриспруденцията на Международния съд като главен съдебен орган на ООН. Безспорни приноси на автора са извършената систематизация и сравнителен анализ на различни съдебни дела, постановените по тях решения и дадените съвещателни мнения от международните съдебни юрисдикции, касаещи България. По този начин се запълва сполучливо съществуваща до момента празнота в правната теория, а представеният труд ще може да се ползва успешно и в образователния процес при изучаването на международното публично право във висшите училища в България.

Особен интерес в монографичния труд представлява разгледаното Съвещателно мнение на Постоянния съд за международно правосъдие относно Гръцко-българските „общини“, в което се разисква един съществен въпрос, какъвто е ликвидирането на собствеността на църкви, манастири, училища и др., намиращи се на територията на двете държави. Авторът е анализирал прецизно както българската, така и гръцката позиция относно прилагането на Конвенцията за доброволна размяна на население от 1919 г. Постановеното съвещателно мнение е от

изключително значение както за утвърждаването на позициите на България чрез участието ѝ в съвещателното производство пред Постоянния съд за международно правосъдие, така и за усъвършенстването на международноправната уредба. Доказателство за това е принципът за предимството на международното право пред вътрешното, който се трансформира в договорната разпоредба на чл. 27 от Виенската конвенция за правото на договорите от 1969 г. На следващо място, с посоченото съвещателно мнение е дадено първото определение за малцинство в международното право, което в основата на чл. 27 от Международния пакт за гражданските и политически права от 1966 г. Приносен момент в него е както правният анализ на отношенията между България и Гърция в един изключително динамичен период. Формулираният от автора извод, че съдът прави ясно разграничение между съдебната и съвещателната си функция е подкрепен от аргумента, че съдът се придържа единствено към въпросите, поставени от Съвета на Обществото на народите, свързани с спогодбата Моллов-Кафандарис, но не и с предходни актове между България и Гърция.

Единственото решение на Постоянния съд за международно правосъдие по отношение на България е по делото за Електрическата компания на София и България (Белгия срещу България) от 1939 г. Това решение за първи път е предмет на изследване в българската правна литература. То съдържа обстоятелствата по спора, предварителните възражения на България и мотивите на съда. Неговият анализ води до извод, свързан с определяне на юрисдикцията на съда при наличие на няколко източника. Решението е от особено значение, тъй като посочва, че при няколко източника на компетентност ПСМП разглежда всеки от тях отделно и последователно. Така постановеното е от значение за съдебната юрисдикция, тъй като се възприема и в практиката на Международния съд на ООН.

Разгледаната практика на Международния съд на ООН включва Съвещателните мнения от 1950 г. относно тълкуване на мирните договори с България, Унгария и Румъния и делото за въздушния инцидент от 27 юли 1955 г. - (Израел срещу България), (САЩ срещу България), (Великобритания и Северна Ирландия срещу България).

Съвещателните мнения от 1950 г. включват преглед на разпоредбите на Парижкия мирен договор от 1947 г. и отговори на въпросите, поставени от Общото събрание на ООН. При направения анализ са посочени причините, довели до това искане, както и аргументите на страните и мотивите на съда. Ясно и конкретно са изброени приносните аспекти на постановеното мнение за практиката на Международния съд. Такива са Резолуциите на ОС на ООН, с които се разглеждат въпроси относно правата на човека, както и въвеждането на промени в текстовете на съществуващите арбитражни споразумения.

Анализът на Решението по делото „Израел срещу България“ и на Определенията по делата „САЩ срещу България“ и „Великобритания и Северна Ирландия срещу България“ представя подробно множество факти и обстоятелства относно въздушния инцидент от 27 юли 1955 г. Разгледаното решение е единственото, постановено от Международния съд на ООН спрямо България като включва анализ на молбата и меморандума на Израел и представените предварителни възражения на България. По един последователен и логичен начин е даден отговор на въпроса: дали Декларацията на България за признаване на задължителната юрисдикция на Постоянния съд за международно правосъдие от 1921 г. е приложима по настоящото дело? Ясно са отбелязани основните мотиви на съда при отговора на този въпрос. Той приема, че текста на чл. 36, т. 5 от Статута на Международния съд е приложим само за държавите-участнички на конференцията в Сан Франциско, както и че българската декларация от 1921 г. е преустановила своето действие със закриването на Постоянния

суд за международно правосъдие. Представените документи по делото „САЩ срещу България“, делото „Великобритания и Северна Ирландия срещу България“ и съдебните определения по тях допълват практиката на Международния суд на ООН по отношение на България.

Следва да се посочи, че представената монография съдържа анализ и на приложените индивидуални мнения към Решението по делото „Електрическата компания на София и България“ и Решението по делото за въздушния инцидент от 27 юли 1955 г. (Израел срещу България). Те дават различна гледна точка по редица въпроси, свързани с юрисдикцията на ПСМП, респ. на Международния суд на ООН. Монографичното изследване би могло сполучливо да се използва при подготовката и реализацията на защитата на интересите на България пред международните юрисдикции.

След изследването „Международно правораздаване“ на проф. Александър Драгиев, представената монография е успешно продължение на темата за съдебното уреждане на спорове между държавите. В нея акцентът е поставен по-специално върху съдебното уреждане на спорове, по които България е страна, както в рамките на Обществото на народите, така и на ООН.

Кандидатът д-р Стоян Мемцов депозира хабилитационен труд, който е в обем от 326 страници. Монографията представлява изследване на въоръжената хуманитарна интервенция и нейното място в съвременното позитивно международно право. В първата част е направен общ преглед на международноправния режим на употребата на сила преди и след приемането на Устава на ООН в т.ч. са разгледани *ius ad bellum* до приемането на Устава на ООН, от доктрината за справедливата война до края на Първата световна война и опити за регулиране на *ius ad bellum* в периода между двете световни войни, забраната за употреба на сила и правото на индивидуална или колективна самоотбрана в ерата на ООН.

Във втората част е изследван въпросът за съществуването на позитивно право на въоръжена хуманитарна интервенция, като е направен опит същото да бъде открито в Устава на ООН или в международния обичай. Направена е дефиниция на нормата *ius cogens* и е разгледана забраната за употреба на силата норма *ius cogens*. Не е спестен и прегледът на въоръжената хуманитарна интервенция в позитивното международно право като норма на международния обичай, като са разгледани различните случаи: Бангладеш (1971 г.), Камбоджа (1978-1979 г.), Уганда (1978-1979 г.), Централноафриканска империя (1979 г.), Иракски Кюрдистан (1991 г.), Либерия и Сиера Леоне (1989-1999 г.), Косово (1999 г.), както и въоръжената хуманитарна интервенция след Косово. Основният извод в изследването е, че въоръжената хуманитарна интервенция не е в съответствие с международното право *de lege lata*.

В резултат на изследването по представения за оценка труд е направен генерален извод, че въоръжената хуманитарна интервенция трудно може да бъде съвместена със съвременното международно публично право. С висока степен на категоричност може да се приеме, че последното не приема съществуването на позитивна норма, съгласно която една или няколко държави имат легитимно право, в съответствие с Устава на ООН, да упражнят сила срещу друга държава с цел предотвратяване на сериозни нарушения на човешките права. Така съвременното позитивно международно право продължава да приема като изключващи противоправността на употребата на сила между държавите единствено предвидените в Устава на ООН случаи. Отчетено е състоянието на позитивното право към момента, на база на което е направен извод, че въоръжената хуманитарна интервенция, дори в конкретни случаи да е морално оправдана и необходима, ако същата е предприета без разрешение от Съвета за сигурност на ООН, няма да бъде в съответствие с международното публично право.

Наред с хабилитационния труд д-р Мемцов е представил и 11 научни статии, в които са разгледани различни аспекти на употребата на сила по международното право. В процедурата е депозирана и друга монография - „Косово: проблемът за международноправния статус”, което представлява публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор”.

Монографията „Въоръжената хуманитарна интервенция: международноправни аспекти” е едно от научните съчинения по този проблем в българската доктрина. Фактът, че за периода 2017-2019 г. кандидатът е публикувал 2 монографии / публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за ОНС „доктор”/ и 11 статии е показател за наличие на творческа дейност. Представеният хабилитационен труд се подразделя на увод, две части с по две глави, заключение и библиография, която включва общо 51 заглавия на кирилица и 72 заглавия на латиница, сред които 70 на английски език и 2 на френски език.

III. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Резултатите от научното изследването на д-р Гергана Гозанска са постигнати. Основната цел на труда е изпълнена. В този смисъл може да се поддържа, че кандидатът е достигнал до значими научни и научно-приложни резултати. Използвани са множество научни методи в синтез, при спазване на принципа на научния плурализъм и академичната свобода.

Без претенции за изчерпателност, основните и най-съществени научни и научно-приложни резултати и приноси от труда могат да бъдат обобщени по следния начин:

Съществителното мнение относно Гръцко-българските „общини“ е за тълкуване на Конвенцията за доброволна размяна на население от 1919 г. Тя урежда правото на изселване на поданиците на двете държави и техните

имуществени права, както и тези на църкви, манастири, училища и др. обединени под термина „общини“. Съвещателното мнение е от 31 юли 1930 г. и е първото по отношение на България. То заслужава внимание, тъй като разглежда въпроси за ликвидацията на недвижимите имоти, принадлежащи на тези общини. В тази връзка са анализирани разпоредбите на Конвенцията за доброволна размяна на население, уреждащи имуществените права, както на изселниците, така и на общините. Вниманието е насочено към становищата на българското и гръцкото правителство, както и към отговорите на ПСМП по поставените към него въпроси. Те са: какво се разбира под „община“ и под закриване на община и при какви условия се извършва това, както и какви са задълженията на Смесената комисия при отсъствие на правоимащи, на които да бъде предадена стойността на ликвидирани недвижими имоти. Основната задача е да се направи съпоставка между становището на българското и гръцкото правителство, като се отбележи общото и различното между тях, както и кое от тези две становища се възприема от съда. Другата задача е да се посочи значението на това съвещателно мнение в юриспруденцията на ПСМП, както и в практиката на Международния съд.

Постигнати са резултати от и от научното изследването на д-р Стоян Мемцов, като например анализът на разпоредбата на чл. 2, пар. 4 от Устава на ООН и възможността същата да бъде тълкувана по начин, допускащ въоръжената хуманитарна интервенция като изключение от забраната за употреба на сила, изследването на практиката на държавите с цел откриването на право на въоръжена хуманитарна интервенция в международния обичай. Основната цел на труда е изпълнена. В този смисъл може да се поддържа, че кандидатът е достигнал до определени научни и научно-приложни резултати. Научните резултати на д-р С. Мемцов в областта на международното публично право оценявам като

много добри. Научните приноси, които могат да бъдат изведени от представения хабилитационен труд и представените към него 11 статии в областта на международното публично право, водят до обогатяване на съществуващите знания чрез предлаганата новост в изследването на редица правни проблеми.

Конкретните научни и практически резултати и приноси на кандидата могат да бъдат изброени, както следва: наличие на авторски анализ на забраната за употреба на сила по чл. 2, § 4 от Устава на ООН, правото на индивидуална и колективна самоотбрана по чл. 51 от Устава на ООН, добър анализ на правомощията на Съвета за сигурност на ООН по глава VII (чл. 39-43) от Устава на ООН, анализ на нормата *jus cogens* в международното право, на забраната за употреба на сила като норма *jus cogens* в международното право, на въоръжената хуманитарна интервенция като норма на международния обичай. Изброените приноси се откриват и в приложените към процедурата статии по темата.

IV. Оценка на публикациите на кандидатите

Преобладаващата част от представените научни публикации от д-р Гергана Гозанска са свързани с темата на хабилитационния труд. Кандидатът за заемане на академичната длъжност „доцент” д-р Гергана Гозанска е приложила общо десет научни разработки, от които шест на брой са свързани с проблематиката, развита в цитираната монография. Д-р Гозанска е проявила научни интереси и към други актуални проблеми като представя четири статии, засягащи тематично както международното публично право, така и правото на ЕС.

По отношение на другия кандидат за заемане на академичната длъжност „доцент” д-р Стоян Мемцов е представил за оценка общо 11 статии, свързани с темата на представения труд. Кандидатът би могъл да

прояви научни интереси към и към други актуални проблеми на международното публично право.

V. Критични бележки, препоръки и въпроси

Препоръчвам на кандидата Гергана Гозанска да продължи своята научноизследователска дейност върху изследваната до момента материя.

В по-нататъшната си научна дейност д-р Стоян Мемцов би могъл да разшири своята публикационна активност и на чужди езици. Също така като критична бележка може да се отбележи, че кандидатът не е проучил достатъчно задълбочено българската международноправна доктрина по темата, като например статията: *Belova, G. Preventive actions according to the International Law. Nicolae Balcescu Land Forces Academy, 16th International Conference the KVO: Economic, social and administrative approaches to the KVO, page 486-490, 2010.*

VI. Заключение

В обобщение на гореизложеното, след обстояния анализ и оценка на представените в конкурсната процедура материали излагам следното становище:

1. И двамата кандидати в конкурса отговарят на минималните изисквания на чл. 24, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 53, ал. 1 от ППЗРАСРБ, членове 65 и 66 от ПРАСПУ и т. 4 от Допълнителните критерии на Юридическия факултет на Пловдивския университет за придобиване на научни степени и академични длъжности, приети на основание чл. 65, ал. 3 от ПРАСПУ. За определяне на един от тях за заемане на академичната длъжност „доцент” по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Международно право и

международни отношения“, следва да се вземат предвид допълнителните показатели за оценка на основание чл. 27, ал. 4 от ЗРАСРБ, чл. 57а, ал. 2 от ППЗРАСРБ, чл. 69, ал. 2 от ПРАСПУ, а именно гл. ас. д-р Гергана Гозанска има по-дълъг преподавателски стаж, както и участие в 4 научно-изследователски проекти съгласно приложената справка към материалите.

2. На база на гореизложеното класирам кандидатите в следната последователност:

(1) на **първо място** - гл. ас. д-р Гергана Костадинова Гозанска;

(2) на **второ място** - д-р Стоян Пантелеев Мемцов.

Изследването на д-р Гергана Гозанска съдържа оригинални научни и научно-приложни приноси и показва задълбочените ѝ познания и способности. Резултатите от научноизследователската дейност, успешното академично развитие и професионалният опит на д-р Гозанска в научната област на обявения конкурс обосновават положителната ми оценка като член на научното жури. В този смисъл ще гласувам „за“ избора на гл. ас. д-р Гергана Костадинова Гозанска на академичната длъжност „доцент“.

3. С оглед изложеното по-горе, предлагам на научното жури гл. ас. д-р Гергана Костадинова Гозанска да гласува за нейната кандидатура за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.6. Право, „Международно право и международни отношения“ в Юридическия факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

11.02.2022г.

Член на журито:.....

гр. Благоевград

(доц. д-р Николай Марин)